

contrafăcut și exterior în piesă să nu capete o asemenea preponderanță supărătoare pe scenă.

Cele trei decoruri (scenografia, Tony Gheorghiu), tot atâtea locuri ale acțiunii, nu-și află nici o trăsătură de unire între ele (schița de interior a casei Frumușanu, de reținut pentru linia și culoarea ei, e de altfel strident distinctă și de stilul în care au fost concepute celelalte decoruri). După cum nu-și află nici o trăsă-

tură de unire viziunea regizorală a fiecărui tablou în parte sau evoluția jocului interpreților în scenă. În ansamblul spectacolelor care au cîstîtit, la Decada Culturii, marea sărbătoare a Eliberării, ambiția de a da viață scenică piesei *Noaptea de august* a fost o greșală, iar spectacolul de la Teatrul „C. Nottara” un regretabil eșec.

Mira Iosif

TEATRU LA MICROFON

O CRONICĂ DIN ZILELE NOASTRE

Orașul fără istorie de Victor Birlădeanu

Premiera: 24 august 1959. Regia artistică: Mihai Zirra. Regia tehnică: Ing. George Buican. Regia muzicală: Paul Urmuzescu. Regia de studio: Const. Botez. Distribuția: Costache Antoniu (Lahovari); Ion Punea (Nicu); H. Nicolaide (Dăscălescu); Șt. Mihăilescu-Brăila (Bărboi); Natașa Alexandra (Caliopei); Ion Gheorghiu (Breban); Corado Negreanu (Simigiu); Nicu Dumitriu (Dungeanu); Gh. Oprina (Santiago); Coca Andronescu (Raluca); Const. Codrescu (Radu); Dem. Savu (Popic); Nicolae Botez-Luchian (Dumitru); Liviu Crăciun (Sandu); Ion Anastasiad (Suditul); Willi Ronea (Stamatladi); Ion Dragomirescu (Grigore); Marius Pepino (Muncitorul); Dan Damian (Alt muncitor); Florin Scărlătescu (Gogu Ionescu); Nana Ianculescu (Femeia).

Teatrul undelor ne-a oferit, cu prilejul aniversării zilei de 23 August, premiera unui scenariu radiofonic original: *Orașul fără istorie* de Victor Birlădeanu. Faptul se cuvine a fi subliniat, căci scenariul original este — credem — modalitatea cea mai eficientă pentru teatrul radiofonic de a-și aduce contribuția la dezvoltarea dramaturgiei și a artei teatrale în general.

Scenariul lui Victor Birlădeanu evocă construirea unui oraș fără... istorie, a unui oraș înălțat în anii regimului democrat-popular. Așa cum spune însă unul din personaje, orașul acesta, „respectînd adevărul istoric, are de fapt istorie”. E istoria luptelor și a sacrificiilor făcute de constructori pentru a ridica orașul, e istoria bătăliei înverșunate care s-a dat între oamenii cinstiți — însuflețiți de ideile partidului — și elementele retrograde, declasate, refractare la tot ce este nou în țara noastră. În această confruntare se află miezul conflictului din *Orașul fără istorie*.

Strecurat în postul de inginer-șef, Marcel Breban, un fost exploatare, înrăit de pierderea privilegiilor de odinioară, caută să demonstreze că orașul proiectat nu poate fi construit din pricina terenului alunecos. Zidurile înălțate se dărîmă mereu, furnizînd argumente inginerului-șef și stîrnind totodată furia constructorilor, care nu izbutesc să găsească soluția tehnică salvatoare. Marcel Breban a reușit să și-l atragă de partea lui și pe directorul șantierului, Pande Dungeanu, un om cîstîtit în fond, dar foarte influențabil și vanitos. Cu sprijinul

unui contabil delapidator și al cîtorva elemente descompuse din rîndul muncitorilor, folosite în scopul de a propaga panica și neîncrederea, inginerul-șef este pe cale de a-și realiza intențiile. Sosește însă pe șantier, în momentul cel mai critic al situației, un organizator de partid trimis de regiune. Înțelegînd cit de grea e situația, cit de mare e primejdia stagnării construcției, acesta mobilizează organizația de partid la luptă împotriva falselor teorii răspîndite de elica inginerului-șef. Ii vine în ajutor însuși fiul directorului, proaspăt absolvent al politehnicii, sosit de curînd pe șantier; după o cercetare minuțioasă a terenului, el găsește soluția tehnică potrivită pentru evitarea surpării zidurilor. Este convocată o ședință plenară cu toți muncitorii și tehnicienii, în care adversarii construcției, în frunte cu Marcel Breban, sînt definitiv demascați. Pentru ultima lor mișcare — uciderea tînărului inginer Dungeanu și distrugerea stăvilărilor — prin care nădăjduiau să provoace dezordine și să împiedice astfel ridicarea noului oraș, își vor primi pedeapsa meritată.

Prin subiectul său — inedit în dramaturgia noastră — atît de actual pentru realitatea construcției socialiste, scenariul lui Victor Birlădeanu a reușit să trezească interesul. Există în *Orașul fără istorie* un personaj foarte bine realizat: organizatorul de partid Vasile Lahovari. Însuși numele său — în ciuda aparențelor — e un certificat: porecla de Lahovari, transformată mai tirziu în renume din cauza rapidei

ei răspîndiri, i-a fost atribuită în urma conducerii de către el a acțiunii de expropriere a pămînturilor vestitei familii de moșieri. „Tovarășul Vasile” — așa cum îi spun oamenii — e un adevărat comunist: vigilent, necruțător cu dușmanii, bun organizator, capabil să însușească oamenii, să-i determine să muncească cu entuziasm la înălțarea orașului.

Rolul lui Lahovari în desfășurarea scenariului se amplifică și prin faptul că, pe lângă calitatea de participant direct la acțiune, el o deține și pe aceea de povestitor. Ideea autorului de a transforma în crainic pe unul din eroii scenariului, care să nareze întîmplările petrecute, merită a fi semnalată. S-a renunțat astfel la supărătoarele intervenții ale unui comentator străin de personajele piesei, intervenții care, oricît de discrete ar fi, fărîmîtează de obicei atmosfera povestirii, făcînd să scadă autenticitatea întîmplărilor. (După cum se vede, în scenariile radiofonice crainicul nu este întotdeauna un rău inevitabil...) Vasile Lahovari a fost îndrăgît de sutele de mii de ascultători și datorită excepționalei lui interpretări de către Costache Antoniu. Atitudinea actorului în fața microfonului a fost esențialmente interioară; intensă concentrare, trăirea sinceră a rolului, capacitatea de a releva prin subtile inflexiuni vocale variate stări de spirit, toate acestea au conferit o pregnanță deosebită eroului interpretat de Costache Antoniu.

La celălalt pol al conflictului se află Marcel Breban. Înfățișîndu-ne în persoana inginerului un individ abil și periculos, autorul a reușit să ne dea senzația unei confruntări reale, ceea ce e foarte important dacă ne gîndim la unele piese în care caricaturizarea personajelor negative anulează veridicitatea conflictului. Breban nu e însă pe deplin realizat, deoarece autorul nu luminează mobilurile care-l îndeamnă să treacă de la poziția defetistă, refractară, explicabilă prin trecutul lui, la aceea de inspirator direct al unor crime și jafuri. Interpretul lui Breban, Ion Gheorghiu, în ciuda carențelor rolului, a știut să releve prin utilizarea unor tonuri insinuante ipocrizia și reaua-credință a personajului.

Creației lui Costache Antoniu și interpretării lăudabile realizate de Ion Gheorghiu, li se adaugă și alte compoziții interesante, în roluri de mai mică întîndere. Bine îndrumați de regizorul Mihai Zirra, care desigur a avut o contribuție însemnată și la reușita interpretărilor principali, actorii C. Codreanu, St. Mihăilescu-Brăila și Coca

Andronescu au conturat sugestiv „profilul sonor” al personajelor respective. Într-un ansamblu bine sudat, ne-a surprins neplăcut vocea apreciatului actor Nicu Dumitriu, care a făcut din directorul șantierului un personaj iremediabil negativ și antipatic.

Scenariul lui Victor Birlădeanu ridică o problemă pe care, intenționat, am lăsat-o la urmă. Discutarea ei poate fi utilă și pentru alte emisiuni ale teatrului la microfon. Se manifestă în *Orașul fără istorie* un exces verbal dăunător. Personajele poartă uneori lungi dialoguri, care diminuează interesul și atenția față de desfășurarea emisiunii. Auditoriul teatrului radiofonic constituie un public cu atenția cea mai difuză, datorită permanenței lui solicitări și în alte direcții. Scriitorul radiofonic trebuie, în timpul redactării scenariului, să-și pună mereu problema captării atenției ascultătorilor prin dialoguri vii, concentrate, prin desfășurarea trepidantă a povestirii. Piese de atmosferă, cu lungi tăceri și cuvinte rostite rar, n-au ce căuta la radio, pentru simplul motiv că ascultătorul nu le suportă, nu le acceptă. Fără a cădea în păcatul unei excesive „atmosferizări”, scenariul lui Victor Birlădeanu a conținut totuși scene mult prea lungi, dialoguri greoaie, scene lipsite de acțiune. În general, era de dorit ca accentul să nu fie pus pe discuțiile din birou, ci pe faptele și întîmplările petrecute direct pe șantier. Ambianța sonoră — echivalentul cadrului scenic — n-ar fi avut decît de cîștigat.

Tot în această ordine de idei merită a fi discutat și modul în care autorul și-a conceput finalul. Povestitorul descrie pe aproximativ trei pagini de text (!) înfățișarea noului oraș. Dar cine are răbdare să urmărească o descriere orală atît de întinsă, în lipsa imaginilor respective? Comentariile lungi, oricît de bine ar fi ele scrise și spuse, devin plictisitoare, mai ales dacă se fac la sfîrșitul emisiunii teatrale, după ce ascultătorul a stat o oră și jumătate în fața radioului.

Am socotit necesară discutarea acestei probleme și pentru că autorul scenariului *Orașul fără istorie* va avea, credem, un cuvînt de spus în dramaturgia radiofonică originală, pe care o dorim cît mai eficientă și reprezentativă. În pofida lacunelor semnalate, scenariul lui Victor Birlădeanu a constituit o binevenită contribuție a teatrului la microfon în cadrul Decadei culturii romînești.

M. Radnev